

POVEZANOST KREATIVNOSTI U RADU I SOCIO-DEMOGRAFSKIH KARAKTERISTIKA STRUČNJAKA U CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD

mr sci Ljubinka Lazić, dipl. scr.

Regionalno udruženje stručnih radnika socijalne djelatnosti Doboj Republika Srpska,¹¹⁷

Abstrakt: U radu su predstavljeni neobjavljeni rezultati istraživanja o kreativnosti stručnih radnika i primjeni kreativnih metoda u centrima za socijalni rad koje je provedeno krajem 2021. godine. Ovaj rad prikazuje rezultate o samoprocjeni kreativnosti stručnih radnika u centrima za socijalni rad s obzirom na socio-demografske karakteristike ispitanika. Cilj rada je utvrđivanje i analiza postojanja povezanosti između kreativnosti u radu stručnjaka zaposlenih u centrima za socijalni rad i njihovih socio-demografskih obilježja: starosna dob, dužina radnog staža i vrsta profesije. Rad sadrži podatke istraživanja koje je provedeno na uzorku od 50 stručnih radnika zaposlenih u centrima za socijalni rad. Rezultati su pokazali da su socijalni radnici profesionalci koji su u najvećem procentu istrajni u radu i koriste kreativne metode u radu u preventivnom radu. Identifikovano je opadanje upotrebe kreativnih metoda u takvom radu sa povećanjem godina starosti ispitanika, a ostali dobijeni rezultati nisu statistički značajni. Značaj ovog rada je u empirijskom istraživanju socio-demografskih karakteristika stručnih radnika u centrima za socijalni rad i aktualizovanju pitanja determinanti kreativnosti stručnih radnika i upotrebe kreativnih metoda u socijalnom radu.

Ključne riječi: kreativnost, kreativne metode, socio-demografske karakteristike, socijalni rad

Uvod

Kreativnost stručnih radnika u socijalnoj zaštiti, kao i upotreba kreativnih metoda u socijalnom radu s obzirom na socio-demografske karakteristike stručnih radnika su nedovoljno istraženo polje u praksi socijalnog rada. Socijalnu zaštitu kao pomažuću djelatnost koja se koristi multidisciplinarno znanjima i metodama niza društvenih nauka i koja radi sa „živom materijom“, ljudima i događajima koji su promjenljivi, karakteriše otvorenost ka novim znanjima i načinima rada. Pri tome odabir metode i načina rada sa korisnicima zavisi od potreba korisnika, uslova rada i slično te je bitno da stručnjak ima na raspolaganju širok spektar metoda, kao i da sam bude inovativan i kreativno pristupa radu i korisniku. S obzirom da kreativnost može doprinijeti stručnom radu u vidu pronalazačenja i primjene inovativnih i prilagođenih načina rješavanja problemskih situacija i u vidu poboljšanja ostvarivanja saradnje sa korisnicima, mora se imati na umu značaj kreativnosti u socijalnom radu. Da bi se obezbjedila kreativnost u radu kao i upotreba kreativnih metoda bitno je poznavati determinante kreativnosti, posebno one koje se odnose na ljude. U naučnoj literaturi prisutna je dihotomija o kreativnosti kao unutrašnjoj osobini čovjeka i o kreativnosti kao vještini koja se podstiče i razvija. Uz ovo je potrebno imati na umu da je za kreativno izražavanje i primjenu kreativnih metoda potrebno da postoje i vanjski uslovi koji determinišu kreativnost čovjeka a to su obrazovanje, uslovi rada i slično.

Pristupi kreativnosti

Niz je definicija i pristupa kreativnosti a koji govore o determinantama kreativnosti i o njenom značaju za postizanje potrebnih ili željenih promjena. Stvaranje nečeg novog ili postupanje u radu koje je

¹¹⁷ l.ljub@yahoo.com

drugačije od konvencionalnog, uobičajenog, su odlike kreativnog rada. Lubart (1994) opisuje pet pristupa kreativnosti: mistični, psihodinamski, kognitivni, socijalnopsihološki i konfluentni, a Sternberg (1996) predlaže sličnu podjelu navodeći: kognitivni pristup, pristup ličnosti i motivaciji, socijalni i historijski pristup te integrativni pristup (Lubart, T.I., 1994; Lubart, T.I., Sternberg, R.J. 1996., prema Arar, Rački, 2003). Kreativnost se u nauci počela istraživati u drugoj polovini dvadesetog vijeka i najprije se povezivala sa mističnim i sa genijalnom osobenošću pojedinca (Kunac, 2015). Psiholozi govore o kreativnom postupaju kao rezultatu divergentnog mišljenja koje se ogleda u proizvodnji niza ideja za rješavanje problemske situacije, čime se stvara šansa za iznalaženje najneobičnijeg ili najboljeg rješenja. Psiholozi posebnu pažnju posvećuju karakteristikama ličnosti i to najprije unutrašnjim, kao prediktorima koji uslovljavaju osobine čovjeka, mišljenje i ponašanje u svim oblastima života (porodica, posao, zajednica). Socijalno-psihološki pristup prevagu za ponašanje i postupke čovjeka stavlja na stranu socijalno-kulturnih varijabli i karakteristika kao što su obrazovanje, uslovi života i rada, motivacija i osobine ličnosti (Kunac, 2015; Amabile, Pilemer, 2012). U literaturi se pominje i integrativni pristup koji objedinje faktore (Fürst, J. Lubart. T., 2017). Takođe se pominje i pojam darovitosti koja se sastoji od intelektualnih sposobnosti, motivacije i kreativnosti (Renzuli, 1979, prema Stojaković, 2000; Maksić, 2015). U konačnici, može se reći da se kreativnost ne može posmatrati kao osobina ličnosti izdvojena od djelovanja čitavog spleta faktora koji utiču kako na samog čovjeka, na njegovo obrazovanje, mišljenje, ponašanje te na radnu organizaciju i metodologiju i metode koje stručnjak koristi.

Među društvenim naukama poseban značaj za razvoj razumijevanja kreativnosti kao procesa i ukazivanja na značaj podsticanja stvaralaštva izvršila je psihologija (Drobac Pavičević, 2020). Psihološka praksa, fokusirana na savjetodavne psihoterapijske tretmane i pomoć, služi se u svom radu kreativnim tehnikama poput crtanja, glume i slično. Za socijalnog pedagoga je od značaja posjedovanje likovnih, sportskih, muzičkih i sličnih vještina u sklopu kompetencija koje treba da ima u provođenju stručnog rada sa djecom i mladima (Dodig, Ricijaš, 2011). I u socijalnom radu kreativne metode se povezuju sa kreativnošću kao značajnom kompetencijom socijalnih radnika (Buljevac, Opačić, Podobnik, 2019).

Pregled dostupne literature ukazuje na nedostatak istraživanja koja se bave odnosom primjene kreativnih metoda i socio-demografskih karakteristika stručnih radnika zaposlenih u centrima za socijalni rad. Mogu se izdvojiti istraživanja odnosa socio-demografskih karakteristika kao prediktora predanosti organizaciji. Prema nalazima dosadašnjih istraživanja ne postoje polne razlike u predanosti organizaciji, a radnici najstarije starosne dobi su skloniji instrumentalnoj predanosti (Suki, Suki, 2011., Cheng, Stockdale, 2003., prema Suvajdžić i sar., 2020). Uz ovo se dodaju i nalazi istraživanja koji pokazuju da predanosti poslu i organizaciji najviše doprinose pozicija u organizaciji, tip organizacije i radni staž na način da su rukovodioci, kao i radnici u privatnim organizacijama, afektivno i normativno predaniji organizaciji i radu. Takođe, radnici sa više godina radnog staža te stariji radnici, kao i oni sa većim radnim stažom u istoj organizaciji, imaju veću instrumentalnu organizacijsku predanost (Suvajdžić i sar., 2020). Istraživanja o primjeni kreativnih metoda u socijalnom radu u Republici Srpskoj nisu vršena u zadnje vrijeme, a s obzirom na rizik od profesionalnog sagorijevanja, specifičan za ovu profesiju, kao i stalnu potrebu praćenja društvenih inovacija, interesovanja korisnika s kojima socijalni radnik treba da uspostavlja saradnju, gradi povjerenje i postiže potrebne promjene, značajno je baviti se i istraživanjem kreativnosti u socijalnom radu kao i ispitivanjem povezanosti socio-demografskih karakteristika stručnih radnika i izbora metoda u radu.

Za razumijevanju primjene kreativnih metoda u socijalnom radu u centrima za socijalni rad treba imati na umu da je broj žena u socijalnom radu izuzetno viši u odnosu na broj muškaraca pa pol kao varijablu treba tako i tumačiti. Kreativne metode nisu zakonski propisan metodski način rada te se radnici njima ne moraju koristiti tako da razlog za izbor treba biti u profesionalnim znanjima. Na umu treba imati da su u socijalnoj djelatnosti prisutni radnici različitih zanimanja koji se u radu mogu više voditi postulatima struke odnosno manje ciljevima djelatnosti ili organizacije u kojoj su zaposleni. To praktično znači da rad stručnjaka može biti određen primjenom verifikovanih testova što umanjuje prostor koji u dijagnostičkoj ili tretmanskoj fazi rada posvećuju kreativnim metodama. Treba podsjetiti

i na profesionalno sagorijevanje koje se često razvija kod starijih radnika i radnika sa dužim radnim stažom znatno smanjujući radne sposobnosti i uzrokujući emocionalnu iscrpljenost (Žužić i sur., 2018; Kimes, A.T., 2016).

Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je utvrditi postoji li značajna povezanost između kreativnosti stručnih radnika zaposlenih u centrima za socijalni rad s obzirom na njihove socio-demografske karakteristike: pol, dob, zanimanje i radni staž. Konstruisana su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Da li pol stručnih radnika utiče na njihovu kreativnost i primjenu kreativnih metoda u radu?
2. Da li godine starosti stručnih radnika utiču na njihovu kreativnost i primjenu kreativnih metoda u radu?
3. Da li zanimanje stručnih radnika utiče na njihovu kreativnost i primjenu kreativnih metoda u radu?
4. Da li dužina radnog staža stručnih radnika utiče na njihovu kreativnost i primjenu kreativnih metoda u radu?

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja je kvantitativna analiza kreativnosti u centrima za socijalni rad i upotrebe kreativnih metoda s obzirom na socio-demografske karakteristike stručnih radnika. To je izvršeno analizom odnosa varijabli: socio-demografske karakteristike i upotreba kreativnih metoda.

Metodološki okvir istraživanja

Predmetno istraživanje je dio empirijskog dijela istraživanja provedenog u oktobru 2021. godine kao nezavisno istraživanje o kreativnosti u socijalnom radu. Korišten je upitnik od deset pitanja namjenski konstruisanih u skladu sa domaćim kontekstom socijalne zaštite. Ispitanicima su ponudjena pitanja koja se odnose na predmet istraživanja a bilo je neophodno i da označe svoje socio-demografske karakteristike: pol, dob, zanimanje, godine radnog staža. Ispitanici su zati odgovarali na pitanja na temu kreativnosti i primjene kreativnih metoda u stručnom radu. Podaci su prikupljeni u MS Office Excel 2010 program i SPSS statistički program koji su korišteni za statističku analizu. Podaci su obrađivani metodama deskriptivne statistike i hi kvadrat testom.

Populacija i uzorak

U istraživanju je obuhvaćem slučajni uzorak od 50 stručnih radnika zaposlenih u centrima za socijalni rad u Republici Srpskoj.

Rezultati i diskusija

U istraživanju ispitanici su odgovarali najprije na pitanja koja se odnose na samoprocjenu sopstvene kreativnosti: da li smatraju za sebe da su kreativni, da li su istrajni u poslu, da li smišljaju nove načine rada ili rješavanja problema te su davali mišljenje o stavu nadređenih o novim idejama radnika, a zatim su davali odgovor na pitanja o kategoriji korisnika s kojima primjenju kreativne metode, procjenjivali edukovanost za primjenu kreativnih metoda i procjenjivali značaj kreativnih metoda za praksu socijalnog rada.

Prema obilježju „pol“ istraživanje je obuhvatilo 44 osobe ženskog pola i 6 osoba muškog pola. Prema obilježju „dob“ u istraživanju je učestvovalo 18 osoba dobi od 25-35 godina, 21 osoba dobi 36-45 godina, 6 osoba dobi 46-55 godina, 5 osoba dobi 56-65 godina. Prema obilježju „zanimanje“ u istraživanju je učestvovalo 25 socijalnih radnika, 7 psihologa, 8 pravnika, 7 pedagoga i 3 radnika nekog drugog zanimanja. Prema obilježju „staž“ u istraživanju je učestvovalo 5 stručnih radnika sa manje od 5 godina radnog staža, 26 radnika sa 5 do 10 godina radnog staža, 10 radnika sa 11 do 15 godina radnog staža, 6 radnika sa 16 do 20 godina radnog staža i 3 radnika sa 21 i više godina radnog staža.

U istraživanju je pretpostavljena razlika u samoprocjeni kreativnosti i primjene kreativnih metoda u socijalnom radu s obzirom na pol stručnih radnika. Nalazi istraživanja nisu pokazali povezanost između pola i kreativnosti u socijalnom radu. Razlog ovog može se nalaziti u činjenici nesrazmjernog uzorka po obilježju „pol“ kao i u činjenici malog uzorka. Bitno je podsjetiti da su žene zastupljenije u djelatnosti socijalne zaštite na šta ukazuje i podatak da je u centrima za socijalni rad u Republici Srpskoj trenutno 590 žena i 184 muškarca (Zavod za statistiku Republike Srpske, 2020/2021: 64).

Istraživanje samoprocjene kreativnosti stručnih radnika i primjene kreativnih metoda u centrima za socijalni rad obuhvatilo je i ispitivanje s obzirom na dob stručnih radnika. Analiza ovog odnosa pokazala je da postoji značajna povezanost u nekoliko relacija. U narednoj tabeli se nalaze podaci koji pokazuju procjenu o značaju upotrebe kreativnih metoda u centrima za socijalni rad s obzirom na dob stručnih radnika.

Tabela 1. Značaj kreativnih metoda za praksu socijalnog rada s obzirom na dob stručnih radnika

Pitanje:		Odgovor			
Procjenite značaj upotrebe kreativnih metoda i tehnika u socijalnom radu					
Dob	Potrebno ih je uvoditi u rad	Doprinosu boljim rezultatima	Najpraktičnije su u radu sa djecom sa poremećajem ponašanja	Nemam stav	Ukupno
25-35	4	10	3	1	18
%	22,2	55,6	16,7	5,6	100,0
36-45	6	8	6	1	21
%	28,6	38,1	28,6	4,8	100,0
46-55	3	1	0	2	6
%	50,0	16,7	0,0	33,3	100,0
56-65	5	0	0	0	5
%	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Ukupno	18	19	9	4	50
%	36,0	38,0	18,0	8,0	100,0

Rezultati statičke provjere značajnosti su dati u narednoj tabeli.

Tabela 1.1. Rezultati deskriptivne statističke provjere značajnost odnosa dobi stručnih radnika i procjene značaja kreativnih metoda

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,290 ^a	9	0,016
Likelihood Ratio	20,567	9	0,015
Linear-by-Linear Association	2,617	1	0,106
N of Valid Cases	50		

a. 12 cells (75.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,40.

Provjera pouzdanosti podataka, dopunjena mjerama simetrije, je data u sljedećoj tabeli.

Tabela 1.2. Rezultati mjerenja simetrija odnosa dobi stručnih radnika i procjene značaja kreativnih metoda

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	0,537			0,016
Interval by Interval Pearson's R	-0,231	0,138	-1,646	0,106 ^c
Ordinal by Ordinal Spearman Correlation	-0,235	0,147	-1,677	0,100 ^c
N of Valid Cases	50			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Analiza rezultata je pokazala povezanost dobi stručnih radnika i njihove procjene o značaju primjene kreativnih metoda u centrima za socijalni rad na šta ukazuje hi-kvadrat manji od 0,05, kao i Spirmanov koeficijent korelacije. Od ponuđenih odgovora ispitanici su najčešće birali odgovor da primjena kreativnih metoda doprinosi postizanju boljih rezultata u radu (38,0%). Ovaj odgovor su najviše davali mlađi radnici dobi 25-35 godina. Stariji radnici dobi od 56-65 i 46-55, prema rezultatima prikazanim u tabeli, smatraju da kreativne metode treba uvoditi u praksu socijalnog rada. S obzirom da stručni radnici svih dobi u 36 % smatraju da kreativne metode treba uvoditi u rad, nalazi pokazuju da stručni radnici u centrima za socijalni rad ne koriste kreativne metode. Sa druge strane, nalazi ukazuju na to da radnici prepoznaju značaj kreativnosti u socijalnom radu kao dobar pristupu korisniku u procesu postizanja promjena. Sljedeća tabela prikazuje rezultate ispitivanja povezanosti dobi stručnih radnika u centrima za socijalni rad i oblasti rada u kojima koriste kreativne metode.

Tabela 2. Primjena kreativnih metoda u socijalnom radu s obzirom na kategoriju korisnika/problemsku situaciju s obzirom na dob stručnih radnika

Pitanje:		Odgovor					
S kojim kategorijama korisnika koristite kreativno-ekspresivne metode i tehnike rada							
Dob	Djeca sa delinkventnim ponašanjem	U brako-razvodnim postupcima	U programima prevencije	U radu sa licima sa invaliditetom	U radu sa starim licima	Ukupno	
25-35	11	2	0	3	2	18	
%	61,1	11,1	0,0	16,7	11,1	100,0	
36-45	10	4	5	2	0	21	
%	47,6	19,0	23,8	9,5	0,0	100,0	
46-55	1	3	2	0	0	6	
%	16,7	50,0	33,3	0,0	0,0	100,0	
56-65	0	1	2	0	2	5	
%	0,0	20,0	40,0	0,0	40,0	100,0	
Ukupno	22	10	9	5	4	50	
%	44,0	20,0	18,0	10,0	8,0	100,0	

Rezultati statičke provjere značajnosti su dati u narednoj tabeli.

Tabela 2.1. Rezultati deskriptivne statističke provjere značajnost odnosa dobi stručnih radnika i kategorije korisnika s kojima u radu primjenjuju kreativne metode

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,344 ^a	12	0,018
Likelihood Ratio	28,700	12	0,04
Linear-by-Linear Association	3,497	1	0,061
N of Valid Cases	50		

a. 18 cells (90,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,40.

Provjera pouzdanosti podataka dopunjena je mjerama simetrije a rezultati analize su u sljedećoj tabeli.

Tabela 2.2. Rezultati mjerenja simetrija odnosa dobi stručnih radnika i kategorija korisnika s kojima u radu primjenjuju kreativne metode

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	0,572			0,018
Interval by Interval Pearson's R	0,267	0,156	1,921	0,061 ^c
Ordinal by Ordinal Spearman Correlation	0,270	0,148	1,943	0,058 ^c
N of Valid Cases	50			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Date tabele prikazuju značajnost podataka potvrđenih Pirsonovim hi-kvadrat testom sa vrijednošću manjom od 0,05. Zatim su Spirmanovim testom utvrđene korelacije uz izračunate mjere simetrije. Dobijeni rezultati ukazuju na to da postoji uzajamna veza između starosne dobi stručnih radnika i načina primjene kreativnih metoda u socijalnom radu. Mlađi radnici dobi 25-35 primjenjuju kreativne metode i tehnike u radu sa djecom sa poremećajem ponašanja (61,1%), a nikako ih ne koriste u svrhu prevencije. Stručni radnici koji pripadaju najstarijoj starosnoj grupi (46-55) su se izjasnili da kreativne metode koriste u provođenju programa prevencije u 40,0% slučajeva što je isto kao i u radu sa starim licima (40,0%), a 20% ih koristi u brako-razvodnim postupcima. U odnosu na dob, u radu sa licima sa invaliditetom kreativne metode najčešće koriste radnici dobi 36-45 (23,8%). Ovakvi rezultati ukazuju na činjenicu da kreativne metode najčešće koriste radnici mlađe starosne dobi i to uglavnom u radu sa djecom delinkventnog ponašanja, a da sa rastom godina života stručni radnici kreativne metode češće koriste u radu sa drugim problemskim situacijama kao što su teškoće lica sa invaliditetom, a zatim u radu sa starim osobama i za prevenciju. U sljedećoj tabeli se nalaze rezultati analize odnosa zanimanja stručnih radnika i njihove samoprocjene o istrajnosti u radu.

Tabela 3. Istrajnost stručnih radnika s obzirom na zanimanje

Pitanje:	Odgovor		
	Da	Ponekad	Ukupno
Da li ste istrajni u svom poslu na način da, uprkos teškoćama na koje naidete, dolazite do kraja procesa pomoći korisniku			
Zanimanje			
Socijalni radnik	23	2	25
%	92,0	8,0	100,0
Psiholog	7	0	7
%	100,0	0,0	100,0
Pravnik	8	0	8
%	100,0	0,0	100,0
Pedagog	4	3	7
%	57,1	42,9	100,0
Neko drugo zanimanje	3	0	3
5	100,0	0,0	100,0
Ukupno	45	5	50
%	90,0	10,0	100,0

Rezultati statičke provjere značajnosti su dati u narednoj tabeli.

Tabela 3.1. Rezultati deskriptivne statističke provjere značajnost odnosa zanimanja i istrajnosti stručnih radnika

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,508 ^a	4	0,033
Likelihood Ratio	9,009	4	0,061
Linear-by-Linear Association	1,442	1	0,230
N of Valid Cases	50		

a. 6 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .30.

Podaci o mjerama simetrije su u sljedećoj tabeli.

Tabela 3.2. Rezultati mjerenja simetrija odnosa zanimanja i istrajnosti stručnih radnika i zanimanja

	Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Contingency Coefficient	0,417			0,033
Interval by Interval Pearson's R	0,172	0,159	1,206	0,234 ^c
Ordinal by Ordinal Spearman Correlation	0,151	0,162	1,062	0,294 ^c
N of Valid Cases	50			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Nalazi su pokazali da postoji značajna povezanost između zanimanja stručnih radnika i njihove istrajnosti u radu. Vrijednost hi-kvadrata od 0,033 je statistički značajna a korelacija je potvrđena Spirmanovim testom. Tako je utvrđeno postojanje korelacije između zanimanja stručnih radnika i samoprocjene istrajnosti u radu i to kod psihologa i pravnika u 100,0% slučajeva. Iako je pohvalno da je 92,0 % socijalnih radnika dalo odgovor „da“ je istrajno u pronalaženju načina pomoći korisnicima odgovor „ponekad“ u 8% slučajeva navodi na razmišljanje o razlogu drugog odgovora. Razlog bi mogao biti u opširnosti posla socijalnog radnika i profesionalnom sagorijevanju a što su karakteristike konteksta savremenog socijalnog rada. Podaci predstavljeni u tabeli pokazuju da pedagozi nisu u potpunosti sigurni u svoju istrajnost (57,1 „da“, „42,9“ ponekad“).

Naredna tabela sadrži rezultate odnosa zanimanja stručnih radnika i njihove procjene o značaju primjene kreativnih metoda u centrima za socijalni rad.

Tabela 4. Značaj kreativnih metoda za praksu socijalnog rada s obzirom na zanimanje stručnih radnika

Pitanje:		Odgovor			
Procjenite značaj upotrebe kreativnih metoda i tehnika u socijalnom radu					
Zanimanje	Potrebne su	Doprinose boljim rezultatima	Najpraktičnije su u radu sa djecom sa poremećajem ponašanja	Nemam stav	Ukupno
Socijalni radnik	10	9	5	1	25
%	40,0	36,0	20,0	4,0	100,0
Psiholog	1	2	3	1	7
%	14,3	28,6	42,9	14,3	100,0
Pravnik	3	5	0	0	8
%	37,5	62,5	0,0	0,0	100,0
Pedagog	3	3	1	0	7
%	42,9	42,9	14,3	0,0	100,0
Neko drugo zanimanje	1	0	0	2	3
5	33,33	0,0	0,0	66,7	100,0
Ukupno	18	19	9	4	50
%	36,0	38,0	18,0	8,0	100

Rezultati statističke analizom pouzdanosti podataka se nalaze u narednoj tabeli.

Tabela 4.1. Rezultati deskriptivne statističke provjere značajnost odnosa zanimanja stručnih radnika i procjene značaja kreativnih metoda

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,5212 ^a	12	0,026
Likelihood Ratio	19,030	12	0,088
Linear-by-Linear Association	0,342	1	0,558
N of Valid Cases	50		

a. 18 cells (90,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,24.

Vrijednost mjera simetrije se nalazi u sljedećoj tabeli.

Tabela 4.2. Rezultati mjerenja simetrija odnosa zanimanja stručnih radnika i procjene značaja kreativnih metoda

		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	0,563			0,026
Interval by Interval	Pearson's R	0,084	0,170	0,581	0,564 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	0,053	0,152	0,368	0,714 ^c
N of Valid Cases		50			

Vrijednost hi-kvadrata od 0,026 je značajna na nivou 0,05 što ukazuje na značajnost posmatranih podataka za koje je Spirmanovim testom utvrđeno postojanje korelacije između zanimanja stručnih radnika i procjene značaja upotrebe kreativnih metoda u socijalnom radu. U 40% slučajeva socijalni radnici su ukazali na potrebu upotrebe kreativnih metoda u socijalnom rad, a u 36% slučajeva socijalni radnici smatraju da njihova primjena doprinosi boljim rezultatima. Posmatrajući zanimanje kao varijablu rezultati pokazuju da psiholozi smatraju da su kreativne metode najpraktičnije u radu sa djecom sa poremećajem ponašanja (42,9%). Gledajući dalje uočava se da su pravnici najčešće birali odgovor „doprinosu boljim rezultatima“. Rezultati dalje pokazuju da 42,9% pedagoga smatra da su kreativne metode potrebne te da doprinose postizanju boljih rezultata u radu. Ovakvi nalazi pokazuju da je zanimanje, odnosno njegovo stručno znanje stečeno obrazovanjem, relevantno u procjeni značaja primjene kreativnih metoda u socijalnom radu. Od posebnog značaja je što je samo 8,0% ispitanika bilo suzdržano u davanju tražene procjene, odnosno nisu imali stav. To govori upravo o značaju kreativnih metoda u socijalnom radu.

Istraživanje samoprocjene kreativnosti stručnih radnika i primjene kreativnih metoda u centrima za socijalni rad obuhvatilo je i ispitivanje s obzirom na dužinu radnog staža stručnih radnika. Analiza ovog odnosa nije pokazala značajnu povezanost.

Na osnovu gore predstavljenih rezultata istraživanja može se zaključiti da su ciljevi istraživanja ispunjeni a da je pretpostavljena povezanost primjene kreativnih metoda u centrima za socijalni rad i socio-demografskih karakteristika stručnih radnika (pol, dob, zanimanje, radni staž) djelimično potvrđena. Istraživanje je pokazalo da pol stručnih radnika ne utiče na njihovu kreativnost i primjenu kreativnih metoda u radu. Godine starosti stručnih radnika utiču na njihovu kreativnost i primjenu kreativnih metoda u radu na način što ih mlađi radnici češće primjenjuju. Takođe, mlađi radnici primjenjuju kreativne metode najčešće u radu sa djecom sa delinkventnim ponašanjem, a stariji radnici smatraju da kreativne metode koriste uglavnom u preventivnom radu i u radu sa starim licima. Istraživanjem je utvrđeno da zanimanje stručnih radnika utiče na njihovu kreativnost i primjenu kreativnih metoda u radu. Psiholozi, socijalni radnici, pravnici i pedagozi dali su donekle različite odgovore a od značaja su i niski rezultati u vezi sa odgovorom „nemam stav“ na pitanje o značaju primjene kreativnih metoda u socijalnom radu. Dobijeni podaci nisu pokazali značajnu povezanost dužine radnog staža stručnih radnika i primjene kreativnih metoda u radu.

U ovom radu je bitno ukazati i na nedostatke istraživanja. Naime, istraživanje se može smatrati preliminarnim s obzirom na manji uzorak i parcijalnim s obzirom na nezavisno, vođeno stručnom literaturom i definisanjem kreativnosti, izabrana pitanja. Istraživanje se zasnivalo na samoprocjeni stručnih radnika, ali se mora imati na umu da na primjenu kreativnih metoda i kreativnost utiču i drugi faktori (subjektivni, objektivni). Sprovedeno istraživanje, iako su utvrđene samo neke povezanosti između posmatranih varijabli, ima naučni i praktični doprinos za socijalni rad jer ukazuje na značaj socio-demografskih karakteristika stručnih radnika za primjenu kreativnih metoda u socijalnom radu.

Zaključak

Provedeno istraživanje dalo je uvid u povezanost i značaj socio-demografskih karakteristika stručnih radnika u centrima za socijalni rad u Republici Srpskoj za primjenu kreativnih metoda. Identifikovano je opadanje upotrebe kreativnih metoda u stručnom radu sa povećanjem godina starosti ispitanika, pri čemu postoje razlike u odnosu na kategoriju korisnika. Rezultati su pokazali da su socijalni radnici profesionalci koji, istrajni u radu, koriste kreativne metode jer ih smatraju potrebnim metodama stručnog rada. Iako nije utvrđena povezanost između svih socio-demografskih varijabli i primjene kreativnih metoda ovo istraživanje je bitno jer je pokazalo značaj starosne dobi radnika i sklonosti ka inovativnim i kreativnim metodama rada. Značaj ovog rada je i u empirijskom istraživanju socio-demografskih karakteristika stručnih radnika u centrima za socijalni rad i aktualizovanju pitanja determinanti kreativnosti stručnih radnika i upotrebe kreativnih metoda u socijalnom radu. Kako bi se nadopunile spoznaje ovog istraživanja bilo bi korisno u budućim istraživanjima usmjeriti se na veći uzorak i konkretno imenovanje kreativnih metoda i tehnika.

Literatura:

1. Amabile, M., T., Pillemer, J. (2012). Perspective on the Social Psychology of Creativity, *The Journal of Creative Behavior*, 46, no. 1 (2012), Harvard: Harvard University, page 3–15.
2. Arar, Lj., Rački, Ž (2003). Priroda kreativnosti, *Psihologijske teme*, 2003, 12. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, str. 3-22.
3. Buljevac, M., Opačić, A., Podobnik, M. (2020). Profesionalne kompetencije socijalnih radnika: temelj identiteta jedne pomažuće profesije, *Ljetopis socijalnog rada* 2020, 27 (01). Zagreb: Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 31-56.
4. Dodig, D., Ricijaš, N. (2011). Profesionalne kompetencije socijalnih pedagoga, *Socijalna pedagogija – znanost, profesija i praksa u Hrvatskoj*, ur: Poldrugač, Z., Bouillet, D., Ricijaš, N., 2011., Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, str. 151-208.
5. Drobac Pavičević, M. (2020). *Šta je zapravo kreativnost?*, Banja Luka: Imprimatur d.o.o., Filozofski fakultet Banja Luka.
6. Fürst, J., Lubart, T. (2017). An integrative approach to the creative personality: Beyond the big five paradigm., u. Feist, G. J., Reiter-Palmon, R., Kaufman, C., J. (ur). *The Cambridge handbook of creativity and personality research*, Cambridge: Cambridge University Press., page 140-164.
7. Kunac, S. (2015). Kreativnost i pedagogija, *Napredak, časopis za intersciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 2015, 156 (4), Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 423-446.
8. Kimes, A. T. (2016). *Burnout rates among social workers: a systematic review and syntesis*. Electronic Theses, Projects, and Dissertations. Paper 398., San Bernardino: California State University, <https://core.ac.uk/download/pdf/55336833.pdf>, pristupljeno 20.06.2022.g.
9. Maksić, S. (2015), Darovitost, talenti i kreativnost: od merenja do implicitnih teorija, ur. Miličević, N, Ristić, I, Nešić, V., Vidanović, S., 2015, *O kreativnosti i umetnosti – savremena psihološka istraživanja, Tematski zbornik radova*, Niš: Izdavački centar Filozofskog fakulteta u Nišu, str. 11-27.
10. Suvajdžić, Š., Bojanić, F. (2020). Karijerna adaptabilnost, osobine ličnosti i sociodemografske karakteristike kao prediktori predanosti organizaciji, *Civitas*, 2020, vol. 10, br.1., Novi Sad: Fakultet za pravne i poslovne studije, str. 28-51.
11. Stojaković, P. (2000). *Darovitost i kreativnost*, Srpsko Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Republike Srpske
12. Socijalna zaštita 2020/2021, *Statistički bilten*, Banja Luka: Republički Zavod za statistiku Republike Srpske
13. Žužić, S., Miličić, A., Ružić Fornazar, A. (2018). *Profesionalno sagrijevanje odgojno-obrazovnih djelatnika*, Pazin: Gimnazija i strukovna škola J urja Dobrile Pazin

RELATIONSHIP BETWEEN CREATIVITY IN WORK AND SOCIO-DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF EXPERTS IN CENTERS FOR SOCIAL WELFARE

mr sci Ljubinka Lazić

Regional Association of Professional Workers in Social Care Doboj, Republic of Srpska

Abstract: *The paper presents unpublished results of research on the creativity of professionals and the use of creative methods in centers for social welfare, which was conducted in late 2021. This paper presents the results of self-assessment of creativity of professionals in social welfare centers with regard to their socio-demographic characteristics. The aim of this paper is to determine and analyze the relationship between creativity in the work of professionals in centers for social work and their socio-demographic characteristics: age, length of service and type of profession. The paper contains research data conducted on a sample of 50 professionals employed in social work centers. The results showed that social workers are professionals who, in the highest percentage, are persistent in their work and use creative methods in their work in preventive work. The decrease in the use of creative methods in such work with the increase of the age of the respondents was identified, and the other obtained results are not statistically significant. The significance of this paper is in the empirical research of socio-demographic characteristics of professionals in the centers for social welfare and the actualization of the determinants of creativity of professionals and the use of creative methods in social work.*

Key words: *creativity, creative methods, socio-demographic characteristics, social work*